

Արթուր Ռեմբո / Artur Rembo

ՆԻՆԱՅԻ ԱՌԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՏՂԱՆ _

.....

Կուզե՞ս կուրծքս կրծքիդ վրա

Քայլենք անվերջ

Կապուտաշող առավոտվա

Շողերի մեջ,

Որ կցողեն գինու նման

Դեմքերը մեր...

Երբ անտառն է հեղում համայն

Համըր մի սեր

Ամեն ճյուղից ու բողբոջից,

Յողից կանաչ,
Մարտում է օդի մեջ ջինջ
Մարմինը բաց :
Դու կփռես առվույտի մեջ
Շորդ ճերմակ,
Կշողացնես սև ու անշեջ
Աչքս կրակ.
Սիրահարված ու երջանիկ
Կտարածես
Քո խենթ ծիծաղը շամպայնի
Փրփուրի պես.
Եվ կսկսես դու ինձ ծաղրել՝
Հաբած ուժգին,
Ես էլ ուժով կուզեմ քաղել
Քո շրթունքի
Բույրը մոշի ու ելակի,
Դու կծաղրես
Գարնան քամուն, որ կգրկի
Քեզ գողի պես,
Մասրենուն, որ գզվանքով
Կտաջի քեզ,
Եվ հատկապես սիրածին քո
Կճանակես...
Դու տասնյոթ տարեկան ես,
Կերջանկանաս,
Ահա դաշտերը սիրակեզ.

Դե ի՞նչ, կգա՞ս...

Կուզե՞ս կուրծքս կրծքիդ վրա,

Զրուցելով,

Քայլենք դանդաղ, մտնենք ապա

Անտառը գով...

Եվ աչքերը քո կիսաբաց,

Մեռյալի պես,

Իմ թեվերին՝ ընդարմացած

Դու կպատկես...

Եվ կտանեմ քեզ ժպտադեմ,

Իմ թեվերին,

Կերգի հավքը իր անդատեն՝

„Կաղնիներին„...

Կկռանամ ես քո դեմքին,

Քեզ պինդ գրկած,

Ինչպես քնած երեխային,

Գինովացած

Քո արյամբ, որ հոսում է տաք

Մաշկիդ ներքո,

Կասեմ խոսքեր ես համարձակ

Ականջին քո...

Անտառը իր հյութը կզգա,

Արեգակի

Շողքը վառման

Նրան կտա երազ ոսկի:

.....

Տուն կդառնանք երեկոյան

Ծանոթ ճամփով,

Ինչպես հոտն է թողնում դժկամ

Հանդ ու արոտ:

Չորս կողմը խոտն է կապտաթույր

Ու անխռով,

Եվ այգիներն են՝ քաղցրաբույր

Խնձորներով:

Կիսամութին մենք գյուղ կգանք

Լուռ, հոգնաբեկ,

Կաթնեղենի հոտը կզգանք

Ամենուրեք,

Կզգանք օդի մեջ՝ գոմերի

Բույրերը տաք,

Կլսենք հևքը կովերի,

Եվ լուսնի տակ

Նրանց մագեղ մեջը կոպիտ

Մենք կտեսնենք.

Ամեն քայլի կկոռոպի

Գոմեջը սեգ...

Հետո՝ ակնոցը տատիկի,

Քիթը երկար՝

Գրքի վրա, գարեջրի

Խըցված տակառ,

Նան՝ ծխի ամպեր կապած

Ծխամորճներ,

Եվ ծխահոտ շուրթեր կախված,

Որ անհամբեր

Վերջ են տալիս խոզապուխտին

Ագահաբար,

Իր ցուքերն է սփռում չորս դին

Կրակը վառ:

Մի մանուկի հետույքը գեր

Ու շողարձակ,

Որ ամանի մեջ է խցկել

Դեմքը ճերմակ.

Գոմոռում է կողքին մի շուն

Մեծ, պատվավոր,

Որ քսվում է նրան, լիզում

Թուշը կլոր...

Մոայլ, նստած աթոռակին

Մի անկյունում

Սարսափազդու մի պառավ կին

Թել է մանում...

Եվ կտեսնենք, սե՛ր իմ, էլի

Բաներ այնքա՛ն,

Երբ կրակը լուսավորի

Դուռ, պատուհան...

-Հետո թփի տակ մի փարթամ

Յասամանի

Մեզ թաքնված մի պատուհան

Աչքով կանի...

Կգա-ս, կգա-ս, սիրո՛ւմ եմ քեզ,

Իմ բարձրահո՛ն,

Կգաս, չէ՞, որ մշտապես...

ԱՂՋԻԿԸ _

ՀՄԱՅՎԱԾՆԵՐԸ

Սև գնդի նման՝ ձյան ու բքի մեջ
Շրջան են կազմել լուսավոր ու մեծ
Պատուհանի տակ,
Հինգ փոքրիկ,- թշվառ,-նայում են ծնկած
Ճերմակ հացթուխին,որ մեջքը կքած
Հաց է թխում տաք...
Տեսնում են ուժեղ ձեռքը հացթուխի,
Որ գորշ խմորն է հունցում, թխի
Շեկ վառարանում:
Տեսնում են՝ ինչպես մի մեծ, բարի հաց
Եփվում է դանդաղ, հացթուխն էլ կամաց
Երգ է դնում:
Ու կուչ են գալիս,սեղմվում իրար՝
Կարմիր օդանցքի շնչից բարերար՝
Կրծքի պես տաքուկ:
Եվ երբ գիշերվա զանգերն թնդում
Ու հացն են հանում ծանր, կայծկլտուն,
Դեղին ու փափուկ,
Ու երբ ծխացող ցախերի միջից
Երգում են բուրյան փշուրներն հացի
Ծղրիդների պես,
Եվ երբ անցքն այդ շոգ շնչում է կյանքով,
Հոգի՛ն է նրանց լցվում բերկրանքով

Փալասների մեջ,
Ու նրանք այնպե՛ս ուտել են ուզում,
Փոքրիկնեն այդ խեղճ՝ եղյամով լեցուն,
-Որ այնտեղ են, տե՛ս,
Փոքրիկ, վարդագուն դեմքերը հպած
Փշալար ցանցին, սրունքները բաց,
Երգում են ասես,,
Աղոթք են ասում ի փառս փռի,
Նրաց ձգում է երկինքն այդ բարի
Այնպիսի- ուժով,
Որ ճաքճքում են շավվարները կարճ,
Ու սրունքների գծերում թերաճ
Քամին է շրջում...

ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԵՎՈՆ

(երեք համբույրի կատակերգություն)

— Նա հանվում էր այնքան արագ ու սրընթաց.
Եվ հաստաբուն մի ծառ անպարկեշտ ու լկտի
Տերևներն էր փետում՝ նախանձից չարացած,
Պատուհանին մոտիկ, պատուհանին մոտիկ:

Կիսամերկ բազմելով բազկաթռոին իմ չոր՝

Նա ձեռքերն էր խաչել. և հատակին կախված
Նրա ոտքը փոքրիկ, նուրբ ու սիրատոչոր
Դողում էր հաճույքից՝ կամաց, կամաց, կամաց:

-Եվ ես տեսա, ինչպես մի գունափայլ պարոն,
Թփի միջից ելած մի ճառագայթ բարակ,
Նրա ժպտուն դեմքին անհոգ թռվռալով.
Իջավ կրծքին, ինչպես ճանճը՝ վարդի վրա:

Համբուրեցի նրա կոճը ես նրբակազմ.
Նա ծիծաղեց կտրուկ մի ծիծաղով հանգած,
Որի դայլայլը լույս կախվեց օդում մաս-մաս,
Հետո բյուրեղացավ, ընկավ ու գրնգաց:

Փոքրիկ ոտքերն իսկույն անցան շապիկի տակ
Եվ փրկվեցին. «Վե՛րջ տուր», ասաց նա մեղավոր,
— Եվ իրեն թույլ տված արարքն այդ համարձակ՝
Ձևացրեց, թե իբր պատժում է ծիծաղով:

— Խեղճ աղջիկը դողաց շրթունքիս տակ, երբ ես
Քնքշությունով իմ ողջ աչքերին մեղմ դիպա,
Կոտրատվելով իսկույն գլուխը ետ թեքեց.

«Մա տանելի է դեռ, ավելի լա՛վ է, բայց...

Պարոն, խոսելու բան քեզ հետ ունեմ նորից...».

Ես վերջին համբույրի մնացորդը անուշ

Դրոշմեցի կրծքին. նա ծիծաղեց, որ ինձ

Ո՛չ միայն շատ, այլև լավ բան էր խոստանում...

— Նա հանվում էր այնքան արագ ու սրընթաց.

Եվ հաստաբուն մի ծառ անպարկեշտ ու լկտի

Տերևներն էր փետում՝ նախանձից չարացած,

Պատուհանին մոտիկ, պատուհանին մոտիկ:

ՈՐԲԵՐԻ ՆՎԵՐՆԵՐԸ

I

Խավար է դեռ սենյակում, բայց լավում են շշուկներ.

Տխուր ձայնով խոսում են երկու քնքուշ մանուկներ,

Աչքերը նոր բաց արած, քնաթաթախ, գլխահակ,

Թրթռացող ու երկար առագաստի տակ ճերմակ:

- Կծկվում են շարունակ խեղճ թռչունները դրսում.

Գորշ երկնքի տակ նրանց թևերը շատ են մրսում:

Եվ նոր տարին իր ամբողջ շքախմբով միգամած,

Ջյունաճերմակ զգեստի երկար փեշերը փռած,

Արտասովելով ժպտում է և երգում է դողահար...

Իսկ մանուկները՝ ծփուն առագաստի տակ, ահա,
 Խոսում են ցածր ձայնով, ինչպես խավար գիշերին,
 Լարված ականջ են դնում ասես հեռու ձայներին...
 Նրանք ցնցվում են հաճախ, երբ հնչում է վաղորդյան
 Ջանգի ձայնը ոսկեհունչ, որ զարկում է բարձրաձայն
 Իր լեզվակը մետաղյա գմբեթի տակ ապակե...

- Ցուրտ է մռայլ սենյակում... երևում են հատակին

Մահիճների շուրջ թափված սգո շորեր սևավոր,
 Եվ տան շեմին ոռնացող ձմռան քամին ահավոր
 Փչում է այդ տան վրա իր հեքը սառն ու դաժան:

Զգացվում է, որ այնտեղ պակասում է ինչ-որ բան...

- Մի՞ թե մայրն է այդ քնքուշ մանուկների բացակա.

Մայրը պայծառ ժպիտով և հայացքով հաղթական:

Մոռացե՞լ է իսկապես նա իրիկունը արդյոք

Վառարանը տաքացնել, միայնակ ու ծնկաչոք,

Ծածկել բրդյա վերմակով մանուկներին իր քնած,

Ներողությունն ասելով, նախքան լքելը նրանց:

Չի՞ մտածել, որ տանը ցուրտ կլինի այդ ժամին.

Որ դռների արանքից կփչի սառը քամին...

- Օ-, տենչանքը մայրական, դա մի վերմակ է տաքուկ,

Մանուկների ապաստան բույն է հարմար ու փափուկ,

Որտեղ որպես թռչուններ՝ ճյուղի վրա ճոճվելով,

Ննջում են մեղմ ու հանգիստ երազի մեջ անխռով...

-Բայց այս բնում էլ չկա ո՛չ ջերմություն, ո՛չ փետուր,

Եվ մրսում են ձագերը, վախեցած են ու տխուր.

Մառել է բույնը արդեն ձմռան քամուց բքաբեր...

III

Նրանք գրկված են մորից,— ճիշտ գուշակեց սիրտը ձեր:

Չկա մայրը, իսկ հայրը հեռու տեղ է գնացել...

— Նրանց կողքին լոկ պառավ աղախինն է մնացել:

Հիմա մենակ են նրանք սենյակում մութ ու սառած,

Չորս տարեկան որբուկն է՛ր, ահա մտքի մեջ նրանց

Կամաց-կամաց մի ուրախ հիշողություն է հառնում...

Ինչպես աղոթք անելիս տերոդորմյան են համրում.

-Ա-խ, գեղեցիկ առավոտ ՝ ճոխ նվերներ խոստացող.

Ամեն մեկը, գիշերը, երազի մեջ լուսաշող

Տեսել էր իր ցանկացած խաղալիքները շքեղ,

Կոնֆետները ոսկեզօծ և զարդերը գունագեղ,

Որոնք զվարթ պտույտով պարում էին, շրխկում՝

Չքանալով ու նորից հայտնվելով սենյակում:

Առավոտյան ժպտադեմ արթնանում են խնդազին՝

Տրորելով աչքերը՝ քաղցր համը շրթունքին...

Եվ ինչպես մեծ տոներին, աչուկներով լուսավառ,

Խոպոպներով զգզված վազ են տալիս խենթաբար,

Մերկ տոտիկները հազիվ դիպցնելով հատակին՝

Մեղմիկ դուռը թակելու ծնողների սենյակի...

Ներս են խուժում... Գզվում են... և համբուրում են դարձյալ.

Նրանց այդ օրը մի քիչ կարելի է շփանալ:

IV

Ա՛խ, բառերն այդ կրկնվող թովիչ էին չափազանց.

-Հիմա այդ տունը զվարթ որքա-ն, որքա-ն է փոխված:

Վառարանում աղմուկով վառվում էր թեժ մի կրակ՝

Պայծառ լույսով լցնելով հին սենյակը բովանդակ,

Եվ ցուլքերը ալ կարմիր ցայտում էին ու փայլում,

Պար բռնելով խանդավառ կահույքի ջինջ հայելում:

— Չուներ ոչ մի բանալի պահարանը բազմաձև...

Միշտ գրավում էր նրանց փայտե դուռը գորշ ու սև...

Չկա- ոչ մի բանալի... տարօրինա-կ է ինչքան...

Ի՞նչ գաղտնիքներ է պահում, տեսնես փոքի մեջ ինչ կա...

Եվ լսում են ասես թե փականքից մուր ու անձուկ

Ինչ-որ հեռո՛ւ, անորոշ և ցնծալի մի աղմուկ:

— Ծնողների սենյակը լուռ ու դատարկ է այսօր.

Դռան վրա այլևս չկան ցուլքերը բոսոր,

Ծնողները, կրակը, բանալիները չկան,

Չկան նաև համբույրներ և նվերներ մոգական...

Օ՛հ, ի՛նչ տխուր կլինի Նոր տարվա օրն առաջին:

— Եվ տրտում ու մտահոգ աչուկներից կապտաջինջ

Դանդաղորեն դառնաղի արտասուքներ են կաթում,

Եվ մրմնջում են նրանք. «Մայրիկը ե՞րբ կգա տուն»:

.....
 Հիմա նորից քուն մտան մանուկները տրտմագին.

Քնած տեղն էլ թվում է, թե արտասվում են կրկին.

Աչքերն ուռած են այնպես, և ծանր է հեքը նրանց.

Երեխաները բոլոր զգայուն են չափազանց:

— Բայց հրեշտակը բարի նրանց արցունքը սրբեց

Եվ այդ ծանր քնի մեջ ուրախ երազ ուղարկեց,

Այնքան ուրախ, որ նրանց շրթունքները կիսաբաց

Ժպտացին և ասես թե մրմնջացին կախարդված...

— Տեսան իբր, թե թմբկի թաթիկներին հենվելով՝

Արթնանում են մեղմորեն անուշ քնից անխռով

Ու մտորուն աչքերով ապշած նայում են, ինդում...

Հայտնվել են ասես թե մի վարդագույն դրախտում...

Վառարանի մեջ ուրախ երգում է բոբբ մի կրակ,

Պատուհանից ժպտում է երկինքը ջինջ, կապուտակ,

Բնությունը արթնանում և արբում է շողերից...

Եվ երկիրը կիսամերկ վերածնվում է նորից՝

Մարտալով արևի համբույրներից սիրավառ...

Եվ հին տանը ամենուր նորից տաք է ու հարմար,

Էլ թափված չեն հատակին սգո շորեր սևավոր,

Էլ չի ոռնում տան շեմին ձմռան քամին ահավոր...

Ինչ-որ բարի փերի է ասես եկել, կախարդել...

— Մեկտեղ ուրախ ճչացին երեխաները... Այնտեղ,

Մահիճի մոտ իրենց մոր, շողերի տակ հուրհրան,

Այնտեղ, գորգի վրա մեծ փայլփլում է ինչ-որ բան...
Մեղայրոններ են երկու արծաթավուն, սև-սպիտակ,
Մաղափի ու սև սաթի ցուլանքներով շողարձակ,
Սև պսակներ՝ ապակե շրջանակի մեջ փոքրիկ,
Վրան ոսկե տառերով երեք բառ՝ «ՔԵՂ, ՄԵՐ ՄԱՅՐԻԿ»

ԶԳԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Ամռան կապույտ գիշերին շավիղներով կգնամ՝
Ծակծկվելով հասկերից, ճգմելու արտը խոտի,
Անրջելով՝ ոտքերիս նրա գով շունչը կզգամ
Եվ կթողնեմ, որ քամին մազերը իմ շաղոտի:
Կքայլեմ ես միայնակ, լուռ ու առանց խորհելու,
Մակայն սերը անսահման կհամակի իմ հոգին,
Գնչուի պես կգնամ ես միշտ հեռու, միշտ հեռո՛ւ
Ու կգրկեմ երջանիկ Բնությունը, որպես կին:

Մարտ 1870

ԱՐԵՎ ԵՎ ՄԱՐՄԻՆ

|

Արեգակը հնոցն է գգվանքների և կյանքի,

Որ հմայված երկրի մեջ հուրն է հեղում հեշտանքի.
Եվ երբ պառկում ես դաշտում, դու ջղերով քո իսկույն
Հասունացած այս հողի արյան խռովքն ես զգում.
Նրա կուրծքը անսահման՝ լցված հեքով կենդանի,
Կնոջ ծոցի է նման և Աստրծո սեր ունի,
Եվ շողերն ու ավիշը ստեղծում են նրա մեջ
Մի մրջնանոց սաղմերի, որ չունեն թիվ, չունեն վերջ:

Եվ աճում է ամեն ինչ:

- Օ~, Վենե՛րա, Դիցուհի՛,

Ափսոսում եմ ես ջահել ժամանակները այն հին
Կենդանակերպ ֆավների, սատիրների հեշտասեր,
Որոնք սիրուց խենթացած, կրծում էին կեղևներ
Եվ համբուրում Նիմփերին շուշանների մեջ ճերմակ,
Ժամանակները այն հին, երբ ավիշը բովանդակ,
Գետի ջուրը, ծառերի ալ արյունը կենդանի
Հեղում էին տիեզերք երակների մեջ Պանի,
Երբ նա հողն էր դողացնում կճղակավոր ոտքի տակ,
Երբ համբուրում էր մեղմիկ սրինգը իր քաղցրորակ
Եվ հնչեցնում երկնի տակ սիրո օրհներգը վսեմ,
Երբ կանգնում էր նա հովտում և կամենում էր լսել
Ի պատասխան իր կանչին՝ արձագանքը Բնության,
Երբ օրորում էր ծառը թռչուններին քաղցրաձայն,
Հողն օրորում էր Մարդուն, և Աստված էր հովանի
Էակներին իր բոլոր և բովանդակ Օվկիանին,
Ժամանակնե՛րը այն հին, երբ Կիբելեն փառապանձ,

Աստվածորեն գեղեցիկ, պղնձե կառքը նստած.

Շրջագայում էր շքեղ քաղաքների մեջ պայծառ.

Նրա կրծքերը երկու տարածության մեջ անծայր

Հեղում էին անսպառ կենաց շիթեր անարատ,

Եվ պտուկները նրա ծծում էր Մարդը զվարթ՝

Երեխայի պես փոքրիկ նստած նրա ծնկներին:

- Ուժեղ էր Մարդը, ուստի ողջամիտ էր ու բարի:

Խեղճը, այժմ ասում է, թե ամեն ինչ գիտեմ ես,

Բայց անցնում է իր ճամփան նա խուլի ու կույրի պես:

- Չկա և ոչ մի աստված, մարդը երկինք է հասել,

Մարդը Աստված է, սակայն Մերն է Հավատը վսեմ:

Ա-խ, եթե Մարդը մնար ստիճաններից քո կախված,

Օ~, Կիրե՛լե, դու մեծ մայր աստվածների և մարդկանց.

Եթե Մարդը դիցուհի Աստարտեին չլքե՛ր,

Որը կապույտ ջրերից ելավ մի օր լույս եթեր,

Որպես տարտամ բույրերով մարմին առած մի ծաղիկ,

Ցույց տալով իր փրփրապատ պորտը վարդից գեղեցիկ

Եվ ստիպեց, որ երգեն, սև աչքերով իր անշեջ,

Սոխակները՝ անտառում և սերը՝ մեր սրտի մեջ:

||

Հավատում եմ քեզ, օ~ մայր, օ~ դիցամայր աննման,

Ափրողիտե՛ Ծովածին:— Օ՛հ, փշոտվեց մեր ճամփան,
Երբ որ ուրիշ մի Աստված մեզ շղթայեց իր խաչին.
Հավատում եմ քե՛զ՝ Ծաղիկ, Մարմար, Վենեռա, Մարմին:
- Այո, Մարդը տխուր է ու տձև այս երկնի տակ,
Հագնվում է, քանի որ անպարկեշտ է, այլանդակ,
Աղարտել է, ծոմոել, հրակիզված կուռքի պես,
Օլիմպիական մարմինն իր ստրկության մեջ խայտառակ:
Մահից հետո էլ անգամ. Մարդը, որպես փուչ կմախք,
Կուզե ապրել՝ գտնելով գեղեցկությունը նախկին:
- Իսկ քո այդ Կուռքը պաշտած, որին կոչում ես դու Կին,
Կավն այդ, որի մեջ այնքան մաքրություն ես դրել դու,
Որպեսզի Մարդը ցրի խավարը հեզ իր հոգու,
Կամաց-կամաց ելնելով, սիրո գրկում անսահման,
Իր երկրային զնդանից դեպի լույսերը վառման.
Կինն այդ հիմա չի կարող լինել նույնիսկ հետերա:
-Օ~, ինչպիսի տխուր Ֆարս: Հիմա մարդիկ, Վենե՛րա,
Ծաղրում են քո անունը սիրելի ու սրբազան:

III

Ժամանակները անցա վերստին ե՛տ կդառնան,
- Քանզի Մարդը վերջացա՜վ, խաղաց դերերն իր բոլոր:
Բայց կփշրի ձանձրացած նա իր կուռքերը մի օր,
Աստվածներից ազատված կյանք կմտնի նա կրկին

Եվ կհասնի վերջապես իրեն ծնող երկնքին:

Բդեալը, մտքերը անմեկնելի և անվերջ,

Աստվածը, որ ապրում է նրա մարմնի կավի մեջ,

Կելնեն, լույսով կպատեն նրա ճակատը պայծառ,

Իսկ երբ չափել կարենա նա հորիզոնը անծայր,

Դու՝ հին լծի հերքողդ, գերծ վախերից ամենայն.

Կգաս նրան շնորհելու Քավությունը սրբազան:

- Կրծքերով մեծ մայրերի, շքեղաշուք, գեղատես,

Կհայտնվես և անծիր Տիեզերքին կնետես

Մերը, Սերը անսահման քո անսահման ժպիտով,

Մի վիթխարի համբույրի սարսուռի մեջ հոգեթով

Կթրթռա Աշխարհը քնարի պես վիթխարի:

- Դու կգաս, որ հագեցնես սիրո ծարավն Աշխարհի:

.....

Բարձրացնում է գլուխը Մարդը հպարտ, ինքնիշխան,

Եվ հեղակարծ շողերը գեղեցկության նախնական

Արթնացնում են աստրծուն մեհյանի մեջ մարմրնի:

Երջանկացած, մոռացած տառապանքը երբեմնի,

Մարդը ամեն, ամեն ինչ կուզե չափել, իմանալ.

Միտքը՝ երկար, շատ երկար սանձահարված երիվար.

Ծառս է լինում, և երբ նա սուրա, ինչպես խոլ թռչուն,

Մարդը կգա Հավատի և կիմանա, թե Ինչո՛ւ...

— Ինչո՞ւ լազուրը համր է, տարածությունն՝ անսահման,

Ինչո՞ւ աստ դեր կան այսքան ավազի պես անքանակ,
Ի՞նչ կտեսնես վերևում, եթե անվերջ բարձրանաս,
Ունի՞ ինչ-որ մի Հովիվ աշխարհների նախիրն այս,
Որ քայլում է մշտապես տարածությամբ ահավոր:
Եվ եթերում թևածող աշխարհներին այդ բոլոր
Չի՞ տատանում ինչ-որ մի հավերժական ձայն արդյոք:
— Եվ տեսնել ու հավատալ կարող է Մարդը իրոք,
Արդյոք մտքի ձայնը սոսկ երազանք չի՞ մի դատարկ:
Մարդը աշխարհ է գալիս և ապրում է մի կարճ կյանք.
Որտեղի՞ց է հայտնվում. Սերմերի ու Սաղմերի
Օվկիանո՞սն է նա սուզվում, խոր հատա՞կը վիթխարի
Այն Հալոցի, որտեղից Մայր-Բնությունը կրկին
Նրան կյանքի է կոչում, որպես ապրող էակի՝
Ցորենի մեջ աճելու և սիրվելու վարդի մեջ...

Մենք չենք կարող իմանալ, և մեզ ճնշում են անվերջ
Չիմացության թիկնոցն ու քիմեոները դիվական:
Կապիկի պես ընկնում ենք մենք արգանդից մայրական
Եվ անհաղորդ ենք մնում անսահմանին մշտապես:
Մենք կամենում ենք նայել, բայց Կասկածն է խոցում մեզ,
Խփում է ժանտ իր թևով որպես դժնի մի թռչուն...
— Եվ հորիզոնը հավերժ մեզնից փախչո՞ւմ է, փախչո՞ւմ...

...

Բաց է երկինքը անհուն, և գաղտնիքներ էլ չկան.

Մարդը կանգնել է ոտքի՝ մեծահանդես բնության
Շքեղության մեջ անբավ ապավինած իր բազկին,
Երգում է նա... Անտառն ու գետն են երգում մեղմագին.
Երջանկության երգն է դա, որ ճախրում է դեպի վեր.
- Դա Քավություն-նն է հոգու, դա սե՛րն է մեր, սե՛րն է մեր...

IV

Օ~, վեհապանձ դու մարմի՛ն, օ~ իդեալ վեհապանձ,
Օ, սուրբ սիրո արթնաց՛ւմ, օ~ հաղթական այգաբաց,
Երբ Կալիպիզը ճերմակ և էրոսը հոգեթով
Հերոսներին և բոլոր Աստվածներին հաղթելով,
Ջյունաճերմակ վարդերի թերթիկներով զարդարված,
Նուրբ ոտքերով կիպվեն ծաղիկներին ու կանանց:
-Օ~, Արիա՛դնե չքնաղ, որ հոգոցներ ես հանում
Ծովի ափին, տեսնելով, թե ինչպես է հեռանում
Առագաստը Թեսեսի ալիքների մեջ երեր,
Քնքո~ւշ մանո՛ւկ անարատ, որ ջարդվեցիր մի գիշեր,
Մի՛ լար. կառքով իր ոսկե՝ սև խաղողով զարդարուն,
Հարբած Բաքոսն է շրջում փռուզիական դաշտերում,
Ինձերի հետ շիկամորթ, վագրերի հետ հեշտասեր,
Երկայնքով մով գետերի, հանելով ալ փրփուրներ:
— Ջևար ահա ցլակերպ՝ առած հուժկու իր վզին
Եվրոպեին մորեմերկ, որը նետում է նրբին

Իր բազուկը Աստրժոն պարանոցին սարսրռռուն:

Տարտամ աչքով նայում է Ջևար ծաղկած գեղուհուն,

Որ ճակատին է նրա հպում իր այտը չքնաղ

Եվ շող աչքերը փակած, հալվում, հալվո՛ւմ է նվաղ

Համբույրի մեջ դյուխական, և ալիքներն անխռով

Նրա վարսերն են ծածկում ոսկեպսակ փրփուրով:

Դափնեվարդի և կայտառ լոտոսների մեջ, ահա՛,

Մեղմ սահում է երազկոտ մեծ Կարապը սիրահար

Եվ գրկում է Լեդային իր թներով ձյունաթույր.

- Ընթանում է Կիպրիսը գեղեցկությամբ իր անլուր,

Ցուցադրելով փառահեղ ազդրերը իր անթերի.

Շողացնելով ձույլ ոսկին իր լուսահեղ կրծքերի

Եվ իր փորը ճեփ-ճերմակ՝ սև մամուռով զարդարված:

- Քաջ Հերակլեսը, ահա, առյուծաձև, սիգապանծ,

Որի մարմնի վրա պիրկ առյուծի մորթն է փայլում,

Ճակատով մեղմ ու խրոխտ, դեպ հորիզոնն է քայլում:

Դրիասը ամառվա լուսնի լույսի տակ աղոտ

Թալկությամբ իր ոսկեցուլ կանգնած է մերկ, երազկոտ,

Երկար հյուսքերը կապույտ ալիքվում են նուրբ մեջքին,

Մշուշապատ բացատում, մամուռի մեջ շողարձակ

Նայում է նա ակնդետ լուռ ու համըր երկնքին...

-Իր քնքուշ քողն է նետում Սելենեն սեզ ու ճերմակ

Երկչոտորեն՝ ոտքերին էնդիմիոնի նրբագեղ

Եվ ցուլքերի մեջ գունատ համբուրում է նրան մեղմ...

- Հեծեծում է Ադրյուրը հեռվում, վշտի մեջ խորին...

Օ~, դա Նիմփին է երագում՝ արմունկը իր սափորին,
Այն գեղեցիկ պատանուն, որին ալիքը տարավ:
- Գիշերվա մեջ հեշտագին սիրո զեփյուռը թռավ,
Եվ անտառում սրբագան, ծառերի մեջ վեհաշունչ
Մարմարները մթամած, Աստվածները, որոնց փուչ
Ճակատին բույն է հյուսում Խածկտիկը թովոան,
- Լուռ ունկնդրում են Մարդուն և Աշխարհին անսահման:

29 ապրիլի, 1870

ՄԻՇԵԼ ԵՎ ՔՐԻՍՏԻՆ

Թքած, որ այս ափերից արեգակն է հեռանում,
Զքվիր, լույսի հոսք, ահա, ճամփաները խավարչտին:
Հին պալատի մեջ պատվի, ճյուղերի մեջ ուռենու
Փոթորիկը նետում է իր կաթիլներն առաջին:

Հովվերգության զինվորնե՛ր, հարյուր գառնե՛ր սպիտակ,
Ակվեդուկնե՛ր, թառամած, չոր ցախինե՛ր, հեռացեք,
Հորիզոնը, դաշտերը, հարթավայրը բովանդակ
Փոթորիկի կարմրավառ զարդածածկոցն են դարձել:

Շո՛ւն սևամագ, թուխ հովի՛վ՝ թիկնոցի մեջ պարուրված,

Փախե՛ք հեռու երկնային կայծակներից ահավոր,
Շեկ նախիրնե՛ր, ծծմբե ամպն է գալիս մթամած,
Գտեք մի նոր ապաստան կանաչավետ և անդորր:

Մակայն, Աստվա՛ծ իմ, ահա՛ իմ ոգին է սավառնում
Դեպի երկինքը շիկնած և սառնաշունչ, անսպառ
Ամպերի տակ, որ անվերջ ճախրում են ու գալարվում
Մոլորների վրա բյուր երկաթուղու պես երկար:

Ահա գայլեր բյուրավոր, վայրի սերմեր անհամար,
Որոնց բերում է, սփռում ետկեսօրը կրոնասեր
Այս մահաբեր փոթորկի՝ պատատուկի սիրահար,
Եվրոպայի վրա հին, ուր կգան բյուր հորդաներ:

Այնուհետև՝ լուսնի լո՛ւյս: Ավագուտներ են չորս դին,
Ճակատները արյունոտ դեպի երկինք սևակնած,
Զինվորները քշում են իրենց գունատ ձիերին.
Մալաքարերն են զնգում սմբակների տակ նրանց:

- Կտեսնեմ ես, օ՛ Գաղիա, հովիտները լուսառատ,
Կարմրաճակատ ամուսնուն, կապտաշյա կինը կողքին,
Ոտքերի տակ Զատիկի սուրբ Գառնուկին անարատ,
- Օ՛ Սիշել և Քրիստին – Քրիստո՛ւ:– Վերջ այս հովվերգին:

ԱՄՈԹ

Քանի դեռ սուր մի դանակ

Այս ուղեղը չի բացել,

Ճարպոտ այս տուփը ճերմակ

Չի դադարի գառանցել:

(Նա՛ պիտի իր սեփական

Քիթն ու ականջը կտրեր

Եվ փորձեր, օ՛ հրաշք բա՛ն,

Իր որովայնը պատռել):

Այո՛, քանի չի խրել

Սուր դանակը իր գանգին,

Քարը կողը չի փշրել,

Չի մատնվել կրակին,

Այդ խենթ ու խել երեխան,

Որ արգելք է, խոչնդոտ,

Կմնա միշտ դավաճան

Եվ ստախոս անամոթ,

Ինչպես վայրի մի կատու,

Որ աղտեղում է չորս դին,

Բայց երբ մեռնի, Տե՛ր իմ, դու

Նրա համար աղոթի՛ր:

